

Negyedik évi folyam.
Pest, február 8-án 1857.

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. postai uton a „Politikai Ujdonságokkal” együtt csupán csak 3 ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Horváth János püspök.

Csak a művészetek és tudományok országa bir az igazságnak azon részrehajlatlan mérlegével, melly az embernek érdemét nem a nemzeti czimerek, ősi birtokok, hanem a vasszorgalom által kiművelt értelem s tudományos kitűnés szerint méri; származott legyen bár akármellyik szalmakunyhóból is.

Ezen arckép az örökemlékü Horváth Jánost, egykori székesfejérvári megyés püspököt ábrázolja, ki 1769. év november 4-én Zala-vármegye kies vidékü Csicsó helységében szegény szülőktől származott; Istentől nyert szép tulajdonai őt már mint gyermeket kiemelék társai sorából, s a gondos lelki pásztor ösztönzése s közremunkálása következtében szülői örömmel nélkülözve a mindennapi szükségeket — serdülő fiokat a pápai, később a veszprémi iskolákba küldék. Magáévá téve itt az alapismereket, a bölcsészeti osztályokat Pozsonyban kívánta végezni, hol fényes jeleit adván azon elméleti érettségének, s szerencsés kifejlődésének, melly őt, bevégezvén iskolai pályáját, később a tudományok s ezek érdemelte nagyobb hivatalok magas polczára emelte. Itt vala most az időpont pályát választani, s ő magát higgadt megfontolás után papi pályára szentelte. Négy év telt el, míg a pozsonyi központi papnöveldeben a szükséges papi tudományokra elkészülvén, az élet s világ piaczára kilépheté. Itt látva az élet rövidségét, használni akarta annak minden pillanatát, s a hittani tudományok minden ágában kiművelt ifju a régibb latin, görög s az újabb francia s német remekírók munkáiból, meggazdálkodott szün-óráiban méhként szedegette az ékesszólás mennyei mézét, melylyekből a hitszónoklat valódi mesterévé képezé magát. S e tekintetben ugyane korbéli Majer székesfehérvári kanonokkal szinte nagyhirü szónokkal fényes iker-csillagként ragyog a magyar egy-

ház égboltján. — Küldetésének és segédlelkési munkálkodásának első helyéül Veszprém városa lön kijelölve, itt a főpásztor s káptalan őrszemei ösztönzék őt arra, hogy tehetsége s munkássága körét mindinkább terjeszsze s nagyobbítsa. Majdnem öt év folyt le, hogy tanítólag tanulva s tanulólag tökélyesbülve, de főkép a szónoklat jelességeivel tündökölvé, mindenki szeretetét tiszteletét s a tudományosságával érdemlett közbecsülést megnyerte. Somogyban a Jankovics nemzetség őt a kegyuri jogához tartozó szőlőgyürki plebániával tisztelte meg. Itt a vendégszerető s kedvelt társalgásu háznak körében több honi s külföldi nagyoknak, valamint az érdemet becsülni tudó egyházi főbbségek figyelmét magára vonta, leginkább pedig azon tudós s nagylelkü népatya Festetics György gróf őt már akkor tudományos műveiről, de kiváltkép egyházi s ezek közt jeles halotti beszédekkel jeleskedőt, az akkor üresedésben levő keszthelyi plebániával s hahóti apátsággal — mellözve a számtalan folyamodót — rendkívüli ügyes tapintattal lelki pásztorának *), barátjának, jótékony intézete létesítésében tanácsosának, jobb kezének választotta. Tágas tér nyílt ezuttal Horváth működési körének, s lelki pásztori, alesperesi foglalatosságának csorbulása nélkül, tágas ismeretei s készütségénél fogva a polgári ügyekben is működni, s így a nép javát, a haza jólétét előmozdítani szent kötelességének, ugyan, de örömének is tartotta.

Horváth János püspök.

Nevelőházakra, zene-, rajz- s nemzeti iskolákra fordított szorgossága, Zalavármegye árvaintézetének szerkesztése s az erre ügyelő bizottmánynak közelégedéssel viselt elnöksége olly kedves tárgyai voltak fáradhatlan munkásságának, mint azt csak egy tudományos

*) Lásd Vasárnapi Ujság: Vas Gereben „Régi képek” czim alatt Festetics György gróf életrajzát.

közszeretetre méltó s a nemzeti jólétet szíven hordozó paptól leheté vární; melly fáradságának mind népétől, mind a megye közönségétől irányában viseltetett köztisztelet, gyermeki vonzódás és bizalom vala legdúsabb jutalma, de olly közvetlen következássel, hogy 1808-ik év sept. 1-én veszprémi kanonoksággal s ugyanazon hó 23-án rudnai sz. Mihály czimzetes apátsággal tiszteltetett meg. E magas pályáján leginkább, mint a veszprémi papnövelde igazgatója s a hittanulmányok kormányzója tünteté ki magát, 1815. següsdí, utóbb pápai, végre sümeghi főesperességre emeltetett, s időközben Zala, Veszprém, Somogy, Esztergom vármegyék hatalmas táblalibrót lelének benne. — Ekkép nagyobbodván hatásköre, terjedvén tudományosságának, s jeles tehetségeinek híre, 1822 a magyar nemzeti zsinathoz, 1825-ben a gyűléshez követnek a pesti tud. egyetem hittani kar érdemkoszorúza elnökének, bozoni választott püspöknek, magyar királyi helytartó tanácsosnak nevezetett ki, s 1826-ban felsőbb engedelem mellett a pesti tudományos egyetem hittani tudorsággal tisztelte meg. Ugyanazon évben tagja lett azon országos küldöttségnek, mellynek főadata az országos rendszeres munkálatok kidolgozása, valamint a magyar irodalom törvényszerinti előmozdítása volt. 1829-ben udvari tanácsosnak, s magyar királyi kancelláriai referendáriusnak, s végre 1831. sept. 8-án székesfehérvári megyés püspökké nevezetvén, ugyanazon hó 31-én praeconisaltatott s Veszprémben Kopácsy József veszprémi püspök által december 18-án fölkenetett, s január 8-án püspöki székebe ünnepélyesen beigtattatott. Melly alkalommal a székesfehérvári káptalanak Ferencz császár és királytól az ő eszközlése következtében nyert vörös s zöld színű szalagon függő nyolczszegű mellkeresztet ünnepélyesen föltűzte. Püspöki beigtatása után csakhamar valóságos belső titkos tanácsosnak nevezetett ki, s 1832. sept. 1-én a magyar tudóstársaság nagygyűlésében tiszteletbeli tagnak választatott, s így rövid idő alatt minden magasb hivatalok s méltóságok viselésével, mellyek a közjót érdeklik, fölruházva látjuk a kis Csicsó helységből származott halhatatlan emlékü Horváthot. — Volt ugyan sok olly szakasza életének, s olly hivatalos foglalatossága, mellyek őt a szentügytől elvonni látszottak; de épen ezekbe ugy szötte be vallásos és erkölcsi nézeteit, hogy itt is kitünteté leginkább szentebb czélokra vezető szándokát.

Tudományos munkásságának emlékeit, értekezéseit s egyházi beszédeit határon tul van itt elősorolni, miért életírásának befejezéseül csak azt mondjuk meg, hogy Horváthban egy olly emberbarátra talált a szegény emberiség nyomasztó szükségéinél, ki testi s lelki tehetségeivel, földi javainak s kényelmeinek fölaldozásával segitni mindenkor kész volt. Közhasználatra nyitva állott mindig igen jeles könyvtára, némelly honi tudósokat pedig hathatósan segite. Papnevelői s hittudományi kormányát főkép arra igazította, hogy a holtáig forrón szeretett hazának s egyháznak böles és lelkes tanítókat, erkölcsi nevelőket kilépni láthasson. Jótékonysága határtalan vala, de a szükölködök vallási nemzeti s nyelvi különbség nélküli gyámolítását titkon s a szemérem megsértése nélkül vitte véghez, ugy hogy a mit a jobbja osztogatott, azt balkeze nem tudta.

De nem kerülheték el mindig jótéteményei a köztudomást, így *tési* jobbágyainak örök áldása fog hamvai fölött lebegni, kiket az 1831-ki epimirigy okozta inségben étellel, itallal orvosi szerekkel s minden szükségessel atyailag ellátott. A városi kórházat 1000 forintnyi alapítvánnyal segitette, a papnöveldeben honi törvénytánoítói széket állított, a 19-ik sorszred katona növendékinek a magyar nyelv tanítására 60 pft. évi díjt rendelt. Váratlan és rövid betegség után meghalt Posonyban 1834-ben február hó 25-én az egész haza s egyház mély banatára.

K . . . ly J . . . s.

Özvegyasszony.

Ajka piros mint a róza,
Szeme kék mint ibolya;
De oda van tündér fénye,
Oda vidám mosolya.
Szegény özvegyasszony!

Oh csak sírni, sírni tudna,
Sírni tudna legalább;
De kisírta már utósó
Cseppig szeme harmatát.
Szegény özvegyasszony!

Ollyan szép még, ollyan ifju,
Ollyan kedves, olly szelid;
Szeretnék is a legények,
De megkérni sem merik.
Szegény özvegyasszony!

Ugy szeretne még szeretni,
Olly hív lenne, olly igaz;
De szívében nincsen érzés,
Ami van — búbanat az.
Szegény özvegyasszony!

Öröm nézni gyermekére,
Neveli is kegyesen;
De mit ér az : boldogságot
Nem talál ő abba sem.
Szegény özvegyasszony!

Ki-kijár a temetőbe,
De soká ott sem marad;
Imádkoznék hogyha tudna,
Átkozódnék — nem szabad.
Szegény özvegyasszony!

Ki-kijár a temetőbe,
Ott borong egy sír felett;
Ott borong ő férje sirján —
A kit sohse szeretett.
Szegény özvegyasszony!

Zalár.

Hózuhatagok és hegyszakadások.

Dr. HEGEDÜS-től.

Boldog vagy hazám rónatájait lakó, áldott földét mivelő népe. Tarka szőnyeg gyanánt terül el tekinteted előtt a határtalan sík, arany hullámokat ver kalászos tengere. Nem ismered azon ezernyi veszélyt, mellyel a rideg bércek lakójának naponkint küzdenie kell, melly majd a szédelgő magasságu havas oldalán levő keskeny rétjét, majd a völgyben épült szerény kunyhóját, barmait, sőt önmagát is szüntelen rombolással s végpusztulással fenyegeti. — Ott, hol az égbe nyuló hegyek csucsaí a felhőket érik, ott folyik a szüntelen, soha nem nyugvó harc viz és száraz között, ott keletkeznek azon tünemények, mellyek előtt gyakran semmivé törpül az ember parányi ereje, s hol látván, miszerint a harc, az ellentállás a természet óriási hatalma ellenében sikertelen, keble mélyéből felsőhajt : Uram, légyen meg a te akaratod!

A hegyi világ tüneményei között, mint látványra legnagyobbak, mint erőre leghatalmasbak a hózuhatagok s hegyszakadások, mellyek főleg Svajcz vidékein honosak.

Hózuhatag- vagy hömpölyegnek (Lawine) azon roppant hőtömegeket nevezik, mellyek a havasok magasb részéről az alantabb fekvő völgyekbe iszonyu erővel lezuhanván, néha óriási pusztításokat idéznek elő. Mint már említém, leggyakrabban a helvét vagy svajczi havasokon fordulnak elő, azonban a Pirenéken és a norvegi hegyeken sem ritkák. — Ha a hegyek ormain vagy az oldala felhalmozódott hőtömeg olly nagyra nő, miszerint sulyát a lejtős sík többé feltartani nem bírja, saját sulyoktól mozdítva, a hegy oldalán lecsúsznak vagy hömpölyödnek, s utközben mozgásuk gyorsulván, olly hatalmas erővel érnek az alsóbb vidékekre, miszerint egész erdőt eldornni, egész falvakat betemetni s folyamok folyását gátolni képesek. Ezen zuhanó hőtömegek nemcsak sulyuk, de a felette gyors mozgásuk által összetömött levegő nyomása, s zugalmi ereje által, mindent, mit utközben érnek, szétrombolni képesek. Ezen veszélyes természeti tünemény keletkezési okát tekintve, a hózuhatagok négy fajtát birjuk megkülönböztetni, a zuhanó, sikló, csuszó és jeges hóhömpölyegeket.

A zuhanó hóhömpölyeg laza hóból áll, s csak ott támadhat, hol a hegy lejtőjén felhalmozott havat a lejtős talaj többé tartani nem képes. Rendszerint télen képződnek, ha felsőbb vidékeken csendes időben sok hó esik. — Ezen roppant de csekély összetartással bíró tömegek csak addig birnak nyugton maradni, mig a legesekélyebb szélroham, azokat mozgásba nem hozza. A szél által a magasabb helyeken levő hóréteg az alantabb fekvőre sodortatik, s itt fölhalmozódván a mélységbe zuhan. Sok ideig azon vélemény volt elterjedve, mintha ezen ugynevezett hideg hózuhatagok csekély hóhömpölyөг folytán támadnának, mellyek a havas hegyoldalon lehömpölyögvén nagyra nőnek; így például valamely havasi madár által lerugott pamat hó, vagy a levegőnek a harangok kongása által okozott rezgése ezen tömegek megindítására elégségesnek tartatott, s ezen nézet ép ugy van elterjedve az európai havasok, valamint a Himalaya lakóinál. Csak újabb vizsgálatok folytán sikerült kipuhatolni, miszerint erős szélrohamok okozzák ezen ép olly nagyszerű, mint veszélyes tüneményt, melly egész erdőt, falvakat földültni képes. Szerencsére ezen nemü hózuhatagok csak gyéren hatnak le a lakott völgyekbe, s többnyire pusztta tájakon dúlakodnak.

A sikló zuhatagok romboló hatása csekélyebb, de gyakoriságuk miatt az előbb említetteknél több kárt okoznak. Ezek akkor keletkeznek, midőn fölvaltva egymást érő fagy és olvadás folytán, a hegyoldalán levő hó egy tömeggé egyesül. Ha ekkor a föld melege által a hóréteg alsó része olvadni kezd, s ez által sikamlóssá válik, — akkor az egész, néha nagy kiterjedésű réteg mozgásba jő s a hegy oldalán lesikamolván, óriás sulya által mindent magával sodor.

Ezen zuhatagok többnyire tavasszal hó olvadáskor támadnak, nem veszélyesek, de nagy kiterjedésük miatt mégis iszonyu kárt okozók. 1749-ben Bueras falva Graubündenben egy illy sikló zuhatag által helyéről elsodortatván betemetett, s minthogy ez éjjel s nesz nélkül történt, a reggel felébredő lakosok nem bírták képzelni, miért hajnallik oly soká. Hosszu ideig kellett várniok, míg végre segélyt nyertek. Százat közülök kiástak a hóból, 60 életben maradt, a többi léghiány miatt meg volt fuladva. 1806-ik évben pedig hasonló sikló lavina egy egész erdőcskét a völgy egyik oldaláról a másikra sodort, s egy fiatal fenyőt a lelkész házának tetőjére ültetett. Az ausztriai kormány a Lombardiából Tyrolba vezető utat a *Stelvio* (Stilfserjoch) hegyén keresztül építtetvén, a hózuhatagok ellen galeriákat emeltetett, de ezek minden erős és szilárd voltak daczára nem bírták a hózuhatagokat föltartóztatni, úgy hogy a terv több módosítást szenvedett, míg létesülhetett.

A csuszó zuhatagok a siklókhoz hasonlóak, csak hogy igen csekély lejtősséggel bír s hegyoldalak alantabb részein támadván, oly csekély kiterjedésűek, s oly lassan haladnak, miszerint tetemes kárt csak ritkán okoznak.

A sikló és csuszó zuhatagoknál veszélyesebbek a *jeges* vagy *jégzuhatagok*, mellyek a hegyek csucsain levő iszonyu jégtömegek szétrobbanása és szakadása folytán keletkeznek. Ezen sziklake-mény jégtömegek sulyuk és magas származásuk folytán roppant sebességgel rohannak a hegyoldalakon le, s az utközben levő szikladarabok által iszonyu ágyulövésekhez hasonló robajjal hasogattatnak és repesztetnek. Rendszerint kietlen s laktalan vidéken s lakott helyektől távol támadván, nem okoznak kárt; ha azonban a jéghegy valamely sziklafal felső szegélyéhez huzódik, s e fal alján falu van, akkor az illy jégzuhatag borzasztó hatása. 1819-ik évben *Randa* falut egy igy jégzuhatag szétrombolta; ezen falu ugyanis egy kilenc ezer lábnyi magas, függőlegesen fölemelkedő szikla-alján volt építve, melly a Weiszhorn (fehérszaru) egyéb részét képezi. Ezen havasról óriási darab levált, a hegy felső széléig csuszott, s innen iszonyu erővel a völgybe lezuhant, hol 2400 lábnyi hosszú, 1000 lábnyi széles (körülbelül harminczhárom holdnyi) tért, 150 lábnyi magasságu jég- és szikladarabokkal elborított. Ezen tömeg ugyan laktalan földre zuhant; de a zuhanás által okozott iszonyu légnyomat oly nagy volt, miszerint malomköveket néhány ölnyi magasságra vetett. Házak szarufáit s gerendákat negyedórai távolságra szórt, s egy tömör kövekből épített tornyot halomra döntött.

Egy évvel ezelőtt *Wallis* cantonban egy jégzuhatag hasonló pusztítást idézett elő. Ezen völgynek felső medre, magas fekete és a jéghegyek közelsége miatt felette rideg éghajlattal bírván, laktalan. Szűk völgytorok választja el a felső részt, az alsó lakott völgytől. A völgytorok egyik részén emelkedik a Mauvoisin (olv. Mo-voazén) hegye, melly a Drance folyó közelében 500 ölnyi magas sziklát képez, s mellynek tetején a Getroz jéghegy emelkedik. 1811-ben oly sok hó- és jégzuhatag keletkezett, miszerint a völgytorok jég- és hóval tölt, a Drance folyama folyásában feltartóztatott s a jéggát mögött 1817-ben tó alakult, melly csakhamar ötven lábnyi mélységet kapott. A víz a jéghegy alatt képződött csatornán lassan kifolyván, nagyobb veszélytől nem tartottak. 1818-ban azonban ezen csekély nyílás jégzuhatag által bedugult, minek folytán a tó vize gyorsan áradott. A tó csakhamar 8000 lábnyi hosszúságra nyult s vize 200 lábnyi magasra emelkedett. A jéggát hossza vagy 500 lábnyi lehetett, szélessége 1000 láb volt s legalsóbb részén is vagy 200 lábnyira emelkedett a víz színe fölé. De a tó szüntelen áradott, úgy hogy az alsó völgy lakói a növekedő veszélyt megérteni kezdék. Ennek folytán segélyre kérték a kormányt, felemlítvén, miszerint 1545-ben hasonló esemény az egész falut elpusztítá árjával, melly alkalommal 140 ember a kiömlött tó vizébe veszett.

A segélyre felszólított kormány segélyt is nyújtott azonnal s e végre hatszáz láb hosszú alag ásatott a tó felé, hogy igy a víz lecsapoltassék. A munka veszélyes sikere kétes volt, de a fenyegető veszély nem engedett sok időt a tanakodásra s a legnagyobb megerőtetéssel munkához fogtak. Az alag ásatása június 13-án be volt végezve s a tó vize lassankint lefolyni kezdett, úgy hogy június 16-kán már negyven lábnyival megapadt. De még az napon a víz más utat keresett magának, a Mauvoisin alján, hol néhány laza szikla nem bírta többé az iszonyu víz tömeg nyomását kitartani. Egyszerre óriási, a hivatalos jelentések szerint 530,000 köb ölnyi víztömeg a völgybe nyomult, fél óra alatt a falu el volt árasztva, s még rövidebb idő alatt Baguetól

Martinachig rohant az ár. A genfi tavat, melly tizenkét mérföldre volt, hatodfél óra alatt elérte. Szerencsére a Rhone vizállása csekély volt, úgy hogy az egész víztömeget medrébe fölvenni s a tóba vezetni bírta. Különbén a Rhone völgyének egész alsó részét elöntötte volna. Daczára a rögtön adott jeleknek, 50 ember a hullámokba veszett. Nemcsak házakat és csüröket, de egész erdőket is elsodort a hatalmas ár, s a sziklán levő föld általa elhordatván, a puszta szikla maradt hátra. A kár egy millió frankra becsültetett, s bizonyára még nagyobb lett volna, ha az alag jókoráni ásatása által a víztömeg nagy része le nem csapoltatott volna.

A zuhatagok egy külön faja a föld-zuhatag, melly jég és sziklatöredékeknek keverélyét, s így a hegyszakadásokrai átmenetet képezi, miről más alkalommal.

Egy rém-óra a tenger mélyében.

(Egy angol buvár hiteles tudósítása.)

... Ujfundland legzordonabb partjai közelében nem rég egy „Marmion”, nevű gőzös, nem figyelmeztetve a környékbeli halászkóttól, hirtelen elveszett. Kétségkívül egy rejtett szirtbe ütközve, azon pillanatban alásülyedt. A tenger e helyen nem lévén igen mély, nekem mint edzett bátor férfinak nem látszott lehetetlennek az elsülyedt hajóhoz jutnom.

Közlöttem tervemet társaimmal; ők megnyugodtak benne. Minden halasztás nélkül megtevők szükséges előkészületeinket, és nem sokára vezényltem alatt, hatan, egy kis bárkában elvitórláztunk rendeltetésünk helyére. Az idő csendes volt és barátságos; bár dél és kelet felől kised gyanus felhősékek aggodalmas tekintet adának az égnek: De ez minket el nem rémitett.

Azonban a víz mégis oly mély volt, hogy semmi árboezsucs nem jelöl nekünk az elsülyedt jármű sirját. E szerint működésünk pontjának meghatározását a vakszerencsére kelle bízunk. Bárkánk tehát megindult, én és Rimmer — egy tapasztalt bátor legény, kit e veszélyes járatra kíséromül kiszemeltem — magunkra vevők buvár öltönyeinket. Alarczos sisakjaink erősen fejünkbe huzva, nadrágaink kifeszítve, minden szükséges cikket rendbe hoztunk; a nehezekeket magunkra aggatók, s most készen valánk.

„Borzasztó fekete az ég Berton!” szolt hozzám Rimmer.

„Eh, csupán egy kis köd” válaszolám én. „Minden jól van!”

„Ó!” hangzék tompán álarcza alól.

„Készen vagyunk!” kiálték társaimnak, de ők nem hallhatának engem. Én tehát szokásosan jelt adván nekik; a bárka oldalán a tengerbe boesáttattam.

Lefelé ereszkedék most, előre én, nyomban utánam Rimmer. Nem soká tartott, s mi a tenger fenekén voltunk.

Egy látszolgatás lapályon találtuk magunkat, melly délfelé lejtőre hajlott, északra pedig mindinkább emelkedett. Midőn magunk elé pillantánk, egy komor fekete tárgy nyulék fel a mélységből; miben gyakorlott szemekkel egy magas kösziklára ismertünk.

Inték Rimmernek, és egyenesen a szikla felé haladtunk.

Hogy mikint érezheti magát oly ember, ki életében először járdal a tenger fenekén, azt én meg nem mondhatom. Itt ezer oly tárgy ötlék az ember szeméibe, mellyek még azt is, ki már századszor megtevé e vészlejtés utat, bámulatra indítják. Körültünk látjuk a vízlepte tét; csak hogy itt a szem nem hathat oly messze távolba, mint a felső légben, mert a víz az ár növekedtével mindig sűrűbbé válván, végre ködös homályba látszik elveszni.

A mell-szellentyüből kiszabaduló lég folytonos bugyborékolásán, és mozgásaink által okozott pocskoláson kívül, legkisebb zaj sem volt hallható.

Derekasan haladtunk előre, mert a felvilágban oly idomtalan és nehézkes buvármez itt alant igen czélszerű, s az illy viselethez hozzászokott, gyakorlott embernek, legkisebb kellemetlenséget sem szerez.

A halak egész serege környezett bennünket. A merre csak tekinték, mindenféle alaku és nagyságu halak ötlének szeméinkbe. Sebes uszással iramodának el mellettünk, hol virgonczan játszadoztak fejünk felett, kergették, s üldözték egymást minden irányban. Itt zajgott egy csapat tengeri malacz, ügyetlen ugrásokkal, amott egy orka-delfin emelkedék lassudan a vízfelszínere; itt egy sereg apró hal süvölt el nagy gyorsasággal felettünk, ott meg tengeri szörnnyetegek ringaták óriási alakjokat lomhán a víz hullámzata közt. Ezek közül vagy három elállá utunkat, merőn ránk bámulva, s mozdulatlanul egy helyen maradv mindaddig, míg csaknem egészen közelökbe értünk, ekkor nyilsebességgel elrohantak.

Az alatt míg mi a tenger fenekén haladtunk, fejünk felett a víz felületén, mint egy homályos pontot az égen, bárkánkat láttuk lassan tova vitórlázní. És most valami száz röhnyi messzeségben előttünk állott a torony idomú fekete gagat-szirt, mellyet a távolból legelőször pillantánk meg. De még nem valánk bizonyosak, ha ez-e a hely, hol a „Marmion” hajótörést szenvedett. Azonban csakhamar egy sötét kerek alakú tárgyat vettünk észre. Rimmer megtaszit könyökével és rá mutat; én helybenbagyólag inték neki, s gyorsabb léptekkel kezdék haladni. Kevés percz mulva oly közel értünk a szirthez, hogy a sötét tárgyban az elsülyedt jármű előrésére ismertünk.

Hirtelen ismét megtaszit Rimmer, és kinyújtja kezét; s a mutatott irányban tekintve, látom, hogy a tenger egész felülete tajtékzón hullámzik. Szíve-met pillanatnyi borzadás futotta át. Veszélyes helyzetben voltunk: vihar volt készülöben.

Visszatérjünk-e most, illy közel törekvésünk tárgyától? Hiszen már előttünk fekszik a. Helyzetünk súlyos volt. Nem, én vissza nem térek. Jelt

adék Rimmernek, s folytattuk utunkat. Most a szirthoz értünk; komoran, borzasztón nyúlt az fel a magasba, durva oldalai a víz behatásától likacsosak, s néhány helyek névtelen tengeri növényektől voltak ellepve. Mindig előbbre hatolva, végre egy a szirtből kiálló csucra kapaszkodtunk és — itt feküdt a gőzös.

A „Marmion“ függőlegesen sülyedt alá, s a kőszálak közé czövekelve úgy feküdt alján, mint a hajógyárban. Most gyorsan megmáztuk a jármű oldalát. E pillanatban tompa morgás hatotta meg füleinket, mintegy figyelmeztetve bennünket a közel fenyegető vészre.

A mi teendőnk volt, gyors munkát igényelt. Rimmer a hajóterembe sietett, én a hajógerinczébe (Kielraum), s a lépcsőzeten lehaladva az ácsműhelybe jutottam. Minden üres, minden tele vízzel. A tenger habjai mindenhova behatottak, játékot űzve az emberkéz műveivel.

A raktárfelé indultomba hirtelen zörrenést hallék a hajófedélzetén; el-rémültem. Egy ember nehéz léptei, ki halálos ijedtség, vagy szörnyű izgatottságban tova rohan, hatottak füleimbe. Szívem erősen dobogott; iszonyuan hangzottak e léptek itt alant, a tenger mélyének síri csendében.

Sebaj, csupán Rimmer volt.

Olly sebesen, a mennyire csak nehéz öltözékem megengedé, a legelső kijáráson, melyet előtaláltam, feljövék a lépcsőzeten, s a fedélzetre szöktem. Rimmer volt.

Felém jött, görcsösen megragadá karomat és a hajóteremre mutatott. Én be akarék menni; de ő elgátlá utamat, s mindenkép igyekezett engem visszatartani. A fejünk felett lebegő bárkákra mutatott, s mint egy őrjöngő kétségbeesett mozdulatokkal kért; hogy távoznánk e helyről.

Iszonyu nézni e néma jeleket, mikkel egy réműlettel tölt kebel magát érthetővé tenni iparkodik; mi borzasztók az illy integetések, ha az arcot látni, a hangot pedig hallani nem lehet. De ha arcát nem láthatam is, annál jobban látam szemeit, a durva álarcon keresztül, mint izzó parázst villogni.

„Én be akarok menni!“ kiálték most, és félre ugrám tőle. Ő összecsapta kezeit, de nem mert követni.

Nagy Isten, mi történhetett itt, mi lehet az, mi egy tapasztalt buvár lelkét ennyire megrendíthetél? — Meg kell látnom saját szemeimmel.

A hajóterem ajtajához jutva, beléptem az előterembe, de nem láttam semmit. Megvetést kezdék érezni Rimmer iránt; e gyávát nem viszem el többé, gondolám magamban.

Mégis borzadni kezdék; mert e mélységben itt alant csend uralkodik, és ó minő ünnepeles csend!

A hosszú termen keresztül menve, elgondolám magamban, mi rémesen viszhangzott az a sülyedő utazók jajjaitól! Csak a tengerész, ki az efféle jeleket tapasztalásból ismeri, tudhatja, mit érezhet a lélek illy pillanatokban. Végre a hátsó teremhez érve, beléptem az ajtón.

Rettentő ég!

Ha a kétségbeesés görcsösen vonagló erejével, melyet a halálfélelem ad az embernek, meg nem ragadom az ajtókilincset: összerogytam volna.

Mereven mint kőszobor állapodtam meg.

Elöttem egy rakás embert láttam, férfiak és nők, kiket vég halál küzdelemben találtak a tenger betető hajjai; mindenik ott állt, azon helyre várászolva, mellyen őt a halál meglepte.

A sülyedő hajó zökkenése által — úgy látszik — mindenki felugrott helyéről, s az ajtó felé tolakodott. Azonban a víz gyorsabb volt mint ők. Vad kétségbeesésben néhányan az asztalra, mások a gerendázat, mások ismét a terem falaira kapaszkodtak, — és e helyzetben maradának. Különösen az ajtó felé szörnyű lehetett a tolakodás; itt egymás hátán feküdtek, egy rész a padlaton, a többi rajtok keresztül rontva őrjöngő rohanattal sietett a kijárást elfoglalni.

Egy a férfiak közül az asztalon akart keresztül mászni, de rajta maradt, egy vas gerendába fogózva. Senki azt, mit kezei görcsösen megragadhattak, el nem ereszté; mindnyájan állva, s kétségbeesetten néztek az ajtóra, — az ajtóra, nagy Isten én rám, én rám!

Én rám meredtek e rémitő, e borzalomtéljes szemek mind! E szemek, mikből kiköltözött az élet tüze, s helyét a halál jeges fénye foglalta el. E szemek, mellyek hasonlóan az örültéihez kifejezéstelenül meredeztek. E szemek jéggő fagyaszták véretem.

Az arcok torz kifejezései, miken ijedtség, réműlet, kétségbeesés, szóval minden lélekvihar kinyomata látszott, a megfagyott, megjégezesedett szemekkel annál rettentőbb ellentétet képeztek.

Az asztalon fekvő ember kinézése valamennyinél rettentőbb volt: hosszú fekete hajfürtei szétterülve szállongtak vállain, s a vad szakál és bajusz irtózatot daemóni kifejezést adának neki. Ah minő fájdalom, minő kín, melly kimondhatatlan halálküzdelem volt e kétségbeesett arcokra felírva!

Midőn a gőzökre léptem, nem gondolék a vészes tengerrel, melly már háborogni készült. Ha tiszteres erővel dühöngött volna is felettem a vihar, lehetlennek hívéim, hogy hatása e borzalmas sírban észrevehető leendne. De az mégsem maradt el, s a mozgalm a mélyben is érezhetővé lön. — E perczen a gőzös egy rögtöni lökést kapott, s minden eresztékeiben megrezzent.

A rémalakok ingani, rohanni kezdenek mind. A hullák szerte iramodtak. Az ördögi torzalak az asztalon olly mozdulatot tön, mintha egy lökéssel rám akarná magát vetni.

Ordítva vissza hökkentem: azt hívém, hogy valamennyien hátam mögött vannak. Kirohantam, hogy meneküljek. Nehezekeimet magamról lehánytam s a mélyből felemelkedni volt egyetlen gondolatom. De jaj! a nehezekek nem akartak leválni: őrjöngve rángatám őket, nem tágitottak. A vaskapesok mintha csak berozsdásodtak volna. Az egyiket roppant erőködéssel csakugyan

lehánytam magamról, de a másik semmikép sem akart elbocsátani. A hosszú hasztalan erőködés által erőm, sőt reményem is fogyni kezdett, s a hajószobai rémjelenet egész borzasztóságában feküdt lelkemen.

Hol van Rimmer? E gondolat mint villám cikázott át agyamon. Ő már nem volt itt, ő felszállt. Két nehezek hevert a padlaton; igen, Rimmer eltávozott. Fölfelé tekintve látam kicsiny bárkánkat a habok közt le s fel hányódni. Tovább nem maradhattam, ha mindjárt Golkonda minden kincse lett volna is a hajóban. Vissza tehát.

A félelem szárnyakat kölcsönze lábaimnak.

A lépcsőkön lerohanva még egyszer keresztül siettem a hajógerinczen egész azon helyig, hol először lejttem a hajóba. Itt sötét volt, a lecsapó ajtó be volt csukva!

Nagy ég, halandó kezek tevék e azt be, vagy valamelly rémalak a hajóteremből?

Rémülten vissza futottam. De itt csak nem maradhaték; menekülöm kell e halál tanyából minden áron. Ujra felhágam a lépcsőzetre, s megkísértem az ajtót feltárni. De az gunyolni látszék erőködéseimet: meg se moccant. Sisakos fejemmel kezdém most emelgetni, a lépcsőzet recsegett alattam; de az ajtó nem tágitott. Most egy vas rudat kapva kezembe, azzal feszegetém az ajtót, egy kissé emelkedett, de aztán nem mozdult többé. Körültekinték, néhány faéket találtam, minden emelintésnél egy-egy éket dugva a nyert nyílás közé, lassan lassan fölebb kezdé tárulni az ajtó. Mindemellett a munka kevés sikerrel, de annál nagyobb fáradsággal haladt; hosszú bajlódás után alig négy ujnyi nyílást nyerhettem.

Oda künn nőttön nőtt a vihar. Az elsülyedt jármű érzé hatalmát s rengegi kezdett. E perczen egy roppant hullámcsapás jött, a gőzös egyet fordul s oldalára esik.

Futottam mindenfelé, nyílást keresve, mellyen a fedélzetre juthassak; de egyet sem találhattam. Vissza menék tehát a csapó ajtóhoz, kétségbeesve ültem a lépcsőzetre, és vártam a halált. Nem volt semmi remény a szabadulásra, itt kell végződni éltemnek.

Azonban a gőzös a hullámok erejétől mozgatva, ismételve lökést kapott. Most a víz himbálni kezdé, még egy gyöngö lekés, s a gőzös fenekével fölfelé fordult volna. Recsegett, és csattogott minden irányban. Azalatt, hogy a hajó oldalán feküdt, újra felhágam a lépcsőzetre és most kinyílt az ajtó.

Kiugrottam, s lábaim a tenger fenekét érinték. Ideje volt, még egy pillanatot, s a gőzös egészen felfordult.

Végerőködéssel rántottam le magamról nehezekeimet, s nemsokára öszszetörve lehullottak rólam. Most emelkedni kezdék, s néhány perczen mulva a víz színén usztam.

Hála az égnek! Elöttem himbálódék az erős bárka, s benne ültek derék bajtársaim. Rögtön észrevettek engem, felém jövének, s én meg valék mentve.

Rimmer azon pillanatban midőn én a hajóterembe mentem, elhagyá a borzalom színhelyét; de a bárkában maradt, hogy szükség esetében segílyemre lehessen. Ő nem éreszkedett le többé a mélybe, ő hajós kapitány lett. Én megmaradtam mesterségemnél, de csak olly járművekhez ereszkedem, mellyekről bizonyos vagyok, hogy a hajó személyzet megmenekült.

Szükségtelennek tartom megemlíteni, hogy a „Marmion“ ezentul soha többé meg nem látogatta senki.

Fölvívó szózat

a falusi protestans magyar egyházakhoz.

Ó cs. kir. Apostoli Felsége által az urbéri bíróságok az ország minden részeiben föllállítvák, s nem sokára minden helységben a birtokrendezés, a tagosítás, a legelők elkülönzése meg fog történni. E bekövetkezendő birtokrendezés alapján intézek én azért a falusi magyar protestans egyházakhoz egy igénytelen fölvívó szózatot! Vajha szózatom ne lenne pusztában elhangzó szó!

Tudjátok mindnyájan, kedves protestans hitsorsosim, hogy hazánkban a protestans egyházak többnyire mind szegénységben sinlenek. Nincsenek gazdag pártfogók, nincsenek nagy kiterjedésű, s bőven gyümölcsöző alapítványok, csak a ti vallásos buzgóságtok, áldozatkészségtok az, melly egyházaitokat föntartja, s az elpusztulástól megóvjá. Személy vagy párszám szerint évenként az egyházi tagokra kivetett pénz- és gabonabeli adózás az, a mellyből fönlállhatnak a prot. egyházak, abból fizetik lelkészeiket, tanítóikat, tartják föl templomaikat, parochialis épületeiket, s ha rendkívüli építésetek, vagy javításokat akar valamelly egyház tetetni: akkor az egyházi adózás is rendkívülivé lesz, s egy éven keresztül, mi sokszor megkerestetnek, fölszólíttatnak, sőt nem ritkán zaklattatnak is ilyenkor az egyházi tagok, azt mindnyájan tudjuk. Nem akarom pedig én ti rólatok, kedves prot. atyámfiai! még csak távolról is föltenni azt, hogy ti a többnemű egyházi adózások súlya alatt is meghidegültetek volna egyházaitokhoz, vagy a miatt tévelygő juhokká, vagy makacs izraellé változtatok volna! Nem! távol legyen, mert ha ez állana, nem volnának mindenfelé olly virágzó egyházaitok; nem költenétek ezeket gyermekeitek növelésére, s e szük és terhes időkben nem épülnének mindenfelé szebb-

nél szebb iskolák s nevelő-intézetek. Én meg vagyok győződve, hogy az igaz prot. keresztyének vallásos buzgósága s áldozatkészsége nem hül ki, nem enyészik el, mert ez áldozatkészség, e vallásos buzgóság a protestansoknál maradékról maradékra, vérről vére megyen, és szivárog át. Egyes kivételek itt figyelmet sem érdemelnek, hanem én ezen felszólalásom által a ti egyházaitok föntartásának eszközeit ohajtánám megváltoztatni, és ez által vállaitokról a többnemű adózásnak egyikét leemelni, s e mellett egyházaitokat mégis virágzóbbakká tenni.

És ezen ohajtást — véleményem szerint — így lehetne legjobban létesíteni: minden helységben, hol még a tagosítás és a legelő elkülönzés meg nem történt, minekelőtte az akár egyezkedés útján, akár pör által végrehajthatnék, a közös legelőből hasíthatnék ki egy darab 40, 50, vagy 100 hold, mellynek jövedelme astán az egyházak szükségleteinek fedezésére lenne időnkint fordítandó. — A hol vegyes hitű lakosokból áll a község, birtokarány szerint szinte megtörténhetnék a kihatás. Ha már egy közép nagyságú községben csak 52 hold lenne is ezen célra kihatva, s föltéve, hogy a föld jó minőségű, holdjáért évenként hat pengő-forintot örömezt megadna akárki is, s így már ebből 312 pengő-forint tiszta jövedelem folynék be az egyházak pénztárába, miből aztán évenként a szükségletek egészben, vagy nagy részben fedeztetetnének. Vagy ha az illy földeket maguk az egyházak tagjai közös erővel mivelnék, s jó karban tartanák, évenként csak egy szeker trágyával járulna minden gazda javításukhoz — olly szép jövedelmet lehetne azokból nyerni, melly évenként a szükségletek fedezésére alig menne föl; a megmaradt jövedelem évenként tőkésítendő, s biztos helyre, például takarékpénztárakba lenne teendő, honnét nagyobb építkezések alkalmával mindjárt ki lehetne venni. Csináljunk egy kis számítást. Az ötvenkét holdnak csak kétharmada teremne is évenként, a három nyomásu gazdálkodás szerint, egy harmada öszit, a másik harmadrész tavaszt, s az őszi közép számítással jövedelmezne hat, tavaszi pedig nyolcz magot, s ezt ismét közép áron, például: az őszi kiláját négy pengő-forinton, a tavaszt két forinton eladva, a költségeken kívül mintegy háromszáz hatvan pengő-forint lenne a tiszta jövedelem. Illy összegből pedig egy közép nagyságú egyház mindennemű szükségleteit — a rendkívülieket azonban kivéve — lehetne fedezni. A nagyobb helységek s egyházak, különösen, hol a legelő igen nagy mennyiségben s kiterjedésben van, természetesen több száz holdat számhatnának e célra. S ezen uton az egyházi tagok megszabadulnának az örökös egyházi adózástól, templomaik, iskoláik s minden épületeik virágzó állapotban tartathatnának. Azt tán mondanom sem kell, hogy az illy egyházi földek terméseit vihar és jégeső ellen évenként biztosítani kellene. — Imé ebből áll az én igénytelen szózatom, mellyet tiszta meggyőződésből intézek hozzátok protestans hitsorsosim! Itt azonban csak főbb vonalait adtam elő indítványomnak: de a hol akarat

és meggyőződés ezt elfogadja, a helyiségek és körülmények szerint lehet azt alkalmazni és foganatosítani. A szűkkeblű ember tehet ellene ellenvetést, — mondhatja, hogy így legelőbeli illetősége fog csorbulni, — ez igaz, de alig észrevehető mennyiségben, s ezen csekélység által magának s egyházának igen nagy hasznot fog eszközölni, mert magát s maradékát az örökös egyházi adózás terhe alól emancipálja; egyházát pedig virágzó állapotra eljutni segíti.

Szóljatok hozzá ti! kik a prot. egyházak virágzásáért meleg kebelvel buzogtok, most van ideje ez indítvány foganatosításának; ha a tagosítás, a legelő elkülönzés, szóval a birtokrendezés az országban megtörtént — késő. Ne nézze azért kiki csak maga hasznát, hanem egyebek s főleg egyháza hasznát is. *Mezőföldi.*

Népviseletek.

II. A hevesi nép.

Átalában véve, a magyar faj az egész birodalomban úgy viselete, mint növése és testalkata által kitünik, úgy hogy nemcsak beszédéről, de külsejéről is meg lehet ismerni a magyart. A magyar népviselet azonban nem mindenütt egyforma, a hevesmegyei nép, s különösen az Eger tájékán s magában Egerben lakó nép viselete

Népviseletek: II. A hevesi nép.

ilyen, a mikép az képkön látható. A nőnem öltözete igen bő, s számtalan ránczba kényszerített rövid szoknya; köznapokon, kék vászonból, vasárnapokon s ünnepeken pedig más színes szövetből készítve, mellyet a ropogásra keményített iszonyu bő kötény, fehér, kék, vagy fekete, csaknem egészen elfed, azonban a veres magas sarku csizma már megszűröl piroslik. Felső testét czifra mellény, és mellét nagy czifrakendő, gyakran színes selyem fedezi; az asszonyok többnyire fehér kendőt hordanak fejkön is, s ha hideg az idő, veres és fekete virágokkal czikornyázott ujjas takarja felső testüket, a tehetősök azonban sárga czifra ködment, s vagy fekete, vagy sötét-

kék posztó-ujjast viselnek, mellynek széle két ujnyira bársonnyal s keskeny vörös széllal ékítettik. A leányok lesimitott haját, hátul roppant szalag csokorral összekötve, hordanak s hajfonadékuk, melly hosszan lóg lefelé, hogy ruhájukat be ne zsirozza, szintén széles pántlikába göngyölgetik, mellynek végén szintén nagy szalagcsokor diszlik; a menyecskék azonban aranyos, vagy ezüstös kis magyar fejkötőt hordanak, mellyet hátul szintén szalagcsokor ékit. A férfiak, ha tehetősök, sötétkék prémes dolmányt, s ugyan olly színű zsinóros nadrágot viselnek, mellynek elejéből az ifjakkal olajba ment veres kendő lóg, — nagy czingombokkal megrakott és selyemmel kivarrott posztómellényt s fekete nyakkendőt, valamint félvállra vetett kigalléru köpenyt hordanak. A legények kurta rojtos gyolcsatyát, széles ujjú csipkés inget, cziframellényt, kivarrott fehér juhászbundát, vagy szürt viselnek; fejkön gombáros fekete kalapot; hordanak, melly bokkrétával van ékítve.

T Á R H Á Z.

Gazdákat érdeklő rovat.

A földi hernyók tárgyában a Bánságból Beodráról a következő további felvilágosítást vettük: A „Vasárnapi Újság“ t. é. 1-ső számának Tár-

házában — „Bella János gazdatiszt“ aláírás alatt — a földi hernyók irtásáról egy értekezés közöltetik, mellyben a többi közt ezen szavak állnak: „a földi hernyók legjobban száraz forró nyárban és száraz ősszel uralkodnak a vetéseken.“ — Bánátban mióta repce termesztetik, valahányszor azt bizo-

nyos fekete hernyók pusztították, mindig tavaszkor kezdék enni a repcze-vegetést. Éjjelenként a hernyók csomóba gyűltek össze, és a mint az idő jobban fölmelegült napkelet után, mindig jobban terjedtek szét folyvást rágván a repczét; és nem kezdék a szélén pusztítani, hanem általában mindenütt, naponként nagyobb nagyobb kerek foltokat csinálván a vetés közt. — Mivel pedig éjjelenként e hernyók csomókba gyűltek össze, azért korán reggel legsikeresebben lehetett őket irtani: lábbal eltaposni, furkókkal agyon nyomdosni, vagy szalmával égetni. Későbbi tavaszkor — midőn a repcze ágasodni s virágozni kezd, nehezebb az irtás, mert a hernyók fölmásznak reá. Midőn a repcze hüvelybe ment át, a hernyók szipolyhoz hasonló vörös pillangókká váltak.

„Magyar honunkban — így szól tovább az említett értekezés — ez ideig azt hitték, milly nagy mértékben fog csökkenni termésünk, látván legelőzni táblánkon a varjuk fekete csomóit; árkon, berken keresztül üzték fegyverés kézzel; ezt pedig kár tenni, főképp őszszel.“ — Mi nálunk a varjuk vetéskor eszik a szemet; azért is sokan nem annyira az üszög, mint ennek elhárítása végett, a buzát meszelték; de már a múlt őszszel a meszelt magot is annyira ették, hogy szüntelen egynek őket kellett ijjeszteni. Később a leszántott, s már kicsirázott magot is csorraikkal vájták ki a föld alól. — A kukoriczában pedig kimondhatlan károkat tettek. — Ezek pedig olly tények, mellyek nem csak öntapasztalásunkkal, hanem minden vidékünkbeli egyénnel is bebizonyíthatók. Azért meg nem foghatjuk, mi hasznunkra lehetnek a varjuk vetéseink? talán mivel B. J. ur meglőtt egyet és 13 hernyót talált annak begyiben? Vagy talán a bagotai varjuk nem olly kártékonyak mint a bánátiak? Volt már egy más ügyvéde a varjuknak, ki szintén azt akarta a közönséggel elhitetni, hogy a fekete varjuk nem ártanak a vetésnek, csak az egereknek. Azonban a közönség tapasztalásból tudja, hogy a fekete varjuk csak akkor eszik az egereket, midőn nagy hó van, vagy erős szárazfagy miatt a vetésnek nem árthatnak.“

Szarvasról is érkezett hozzánk egy szántóvető levele, a mellynek minden sora a varjukat vádolja és azok lehető üldözése, pusztítása mellett buzog, s világosan kimondja a hazafi, hogy a varjupusztítás minden alföldi gazdának főteendői közé tartozik.

A földi hernyókra vonatkozólag pedig azt írják Erdélyből, hogy ott egy hunyadmegyei haszonbérő figyelmét fölébreszté azon körülmény, miszerint több szomszédos birtokot nem károsíták a földi hernyók, míg az ő gazdaságát annyira dulták, hogy a leszántás sem használt ellenök semmit. Gondos vizsgálódás közben úgy tapasztalta, hogy azok a földek, a hol nincs hernyó, mésztartalmuak, az övé pedig nem. Vette tehát ő is a meszet, s szétosztotta imitt amott a hernyós földeken, és már 5—6 nap mulva sok döglött hernyón gyönyörkedteté szeméit. Hatodnapra pedig gyenge hó esett, a melly fölolvadván, a hóvízzel szétszivárgott a mész, s a hernyókat mind elölte.

Vinna vidékéről, január elején. (*Mésztrágyázás.*) A mészszeli trágyázás, melly Angliában, mint Frankhonban (Normandiában) már 100 év előtt diatyzott, már nálunk is több helyen megkísérlett. Legközelebből vidékünkön gr. Sz . . . V . . . gazdaságában a próbát megtették, minő sikerrel, azt csak annak idejében irhatjuk meg. A mészszeli trágyázás, csak vadvizes, különben használhatlan földeken eszközölhető, egy trágyázás 15 sőt 20 évre is elégséges. Ezen újabb gazdasági kezelés sikeres mivoltánál fogva több figyelmet igényel. A melly szántóföldek oltatlan mészszel behintetnek, azokban a mész égető ereje által, a föld vizenyős részei kiszáradván, mind az állati, mind minden növényi alkotórészek megemésztődven, rothadásnak indulnak, s így a később bevetendő magra a legjobb hatással szolgálnak. Fő tényező pedig az egészben a szénsav (acid. carbonicum) a mennyiben a mészföld is többnyire szénsavval bir. — A csapó föld, márga, márganyag (Mörtel), melly szénsavanyos mészből s anyagból áll, csak annyiban sikeres hason földmivelésnél, a mennyiben kisebb vagy nagyobb mennyiségben mészfölddel bir. Ha a márga agyag 30 percent mészfölddel nem bir, akkor a természetre alkalmatlan. Megpróbálni lehet pedig a márgaföldet, ha arra vigyázzunk, mennyi tűzkiálló (fixus) levegőt fejt ki, ezt pedig legkönnyebb megkísérteni, ha például egy darabkát illyen földből föleresztett (diluált) sósavanyban (acid. muriaticum) felolvasztunk, a midőn arra figyelvén: mennyit veszített súlyából a föld, az elszált levegő által? Így ha például egy uncia *) (vagy két lat) csak 40 granumot veszít, akkor könnyen következtetni lehet, hogy egy uncia földben csak 100 gran mészföld létezik, melly föld a természetre igen is gyenge lévén, vele a kívánt cél el nem érhető. — A mészszeli trágyázás háromféle módon eszközölhető, a legjobb s legegyszerűbb modor, melly szerint kivitetik a mész a szántóföldekre, ott egy rakásba rakatván, földdel beborittatik, s mindaddig így hagyatván, míg magától a mész széjjel nem porlik. Ezen operationának június—július hónapokban kell megtörténni. — Egy 1200 □' hold földre körülbelől 20—30 mázsa mész szükséges, (azért is csak olly helyeken tanácsolható ezen kezelés, hol a mészhez olcsón juthatni). Miután a mész porhadásnak indult volna, akkor a föld ezen mészszel kisdud rakásokban húsz lépésnyi távolságban egymástól betrágyáztatik, csak arra kell igen vigyázni, hogy a mész mindenütt egyformán szórassék szét, ezentúl a föld meg szántatván beboronáltatik stb. — Ovatossnak kell lenni még abban is, hogy a mész ne nedvesen, ne tészta darabokban hanyasék széjjel, hanem csak szárazon, miért is a mennyire lehet, a tartós száraz időt szükséges kilesni.

Nostradamus.

Irodalom és művészet.

x* Megjelent a „Belgazdasági kis közlöny“ első füzeté. Szerkeszti Lukácsy Sándor. — A Gyurián nyomdájában csinosan kiállított, 64 nyolczad-

*) Egy uncia vagy két lat, bir: 480 granummal.

rétü lapra terjedő könyvecske több tekintetben meglepett bennünket. — Szokatlan, de helyes már az is, hogy mint valami váratlan farsangi vendég egyszerűen csak be toppan, s a helyett, hogy jóval maga előtt hirdette volna készülődését, hátán, azaz borítékán hozza egyfelől a füzetek vázlatát, másfelől az előfizetési feltételeket, mellyek egyszerűen annyiból állanak, hogy Lukácsy 5 illyen füzetet fog egymásután f. évi júniusig, legalább 20 nyomtatott ivvel kiadni, s mind az 5 füzetre helyben 1 pftal, vidékre postán küldve 1 ft. 20 krral lehet előfizetni. A füzetek vázlata pedig következő tartalmat mutat elő: Vezéreszmék. Belgazdasági szakok. Tanodák. Kertészet: Virágkert, hidedház, melegház, tenyészház. Gyümölcskert. Konyhakert, melegágy. Háziállatok: tehenészet, sertéskezelés, baromfitartás, méhészet, selyemtenyésztés. Háztartás. Ismertető t. telepek és czimek, könyvészet, pesti piac.

Már ezen bő tartalomról is meglehetősen kitétszik, hogy mi czélt tűzött maga elé szerkesztő; de érdekes előszavában világosan kimondja, hogy nem szaktudós értekezéseket, hanem gyakorlati utmutatásokat szándékozik adni füzetében, a miről eléggé tanuskodik az első. Helyes szerkesztőnek az előszóba foglalt azon okoskodása, hogy a tagosztályozás által napról napra szaporodni fognak hazánkban az ollyan kis gazdaságok, mellyeket a szomszédok „Parkwirthschaft“nak neveznek, mellyeknek kerties gonddal üzött kezelése csaknem egészen elűt a mi eddigi falusi eljárásunktól. — Főképp ezek számára vannak a jól felfogott irányu füzetek szánva, mellyekből ollyan módosabb kisbirtokosok is okulhatnak, a kik inkább kellemes időöltésül szereznek maguknak néhány holdnyi telket, a mi főképp nagyobb városok közelében elég gyakori eset. Ha annyi gonddal folytatja szerkesztő füzetét amint elkezdé, jó sikert joggal várhat korszerű vállalata.

x* Sárosy Gyula épen most következő rövid tartalmu programmot küldöz szét: „Előfizetési fölhívás „Az én Albumom“-ra! — E czim alatt — u. m. szerkesztő — fogok kiadni egy 20 ivre terjedő almanachot, *arczképekkel*. Kiállítás a lehetőségig pompás leendő; papírja a legfinomabb vastag regálvelin, s alakja legnagyobb szerű nyolczadrét. Beltartalma megfelelő külső pompájának, mert legnevezetesebb írónk válogatott dolgozatai fogják azt becsessé tenni. Megjelenik legkésőbb május elejéig. — Előfizetési ár 3 pft. Bolti ára 5 pft. — Az előfizetési pénzek február végeig egyenesen hozzám intézendők. Lakásom országut. Luby-ház 3. szám. Minden 10 példány után egy tisztelet-példánnyal kedveskedem. — Pest, január 30-án. 1857. — Sárosy Gyula.“

Az előfizetési iverk özőnének daczára, csak örülhet olvasó-közönségünk, hogy épen albumot fog szerkeszteni Sárosy; mert az ő neve nemcsak a fölül kezeskedik, hogy a most hirdett könyv ez évi szépirodalmunk egyik legbecsesb gyümölcse lesz; hanem az iránt is biztos reményt nyújt, hogy a több év óta mellőzött *albumok* ismét ohajtott fölvirágzásra kapnak, ollyan irodalmi készülségű s határozott nemzeties izlésű hivatott műbecslő kezéi között, a kinek jeles költeményeivel már eddigél is találkozott, s ezentúl is fog találkozni lapunk olvasó-közönsége.

— Lauffer és Stolp könyvkereskedésében egy igen diszesen kiállított munka jelent meg, melly a tudomány barátainak figyelmét nagy mértékben veszi igénybe. Czime: „Népszerű levelek tudomány-reformot illetőleg. Minden gondolkodni és számítani tudó használatául. Rónyi Sándor által.“ A mű Humboldt Sándornak, a nagy természetbölcésznek van ajánlva. Ára 2 pft.

— Egyik érdemes collegánk sirba szállott — ideiglenesen-e (mint már az előtt más ízben is tette) vagy örökre? a jövő fogja megmutatni. Szilágyi Virgil, a *Budapesti Viszhang* tulajdonos szerkesztője kinyilatkoztatja, hogy „közbejött körülmények miatt“ lapja további kiadását megszüntetvén, a helyett előfizetőinek február 4-étől a „Magyar néplapot“ küldi meg; azon előfizetőire nézve pedig, kik a Magyar néplapot különben is birják, „másképp intézkedett.“

Mi ujság?

x* Kliegl József érdekében e lap mult számának megjelenése napján, következő nagybecsü sorok érkeztek hozzánk:

„Több hirlap már elég lelkesen buzdított bennünket: — értvén a csak némileg is művelt és tehetősebb magyar közönséget — hogy Kliegl József urnak *Zongorahangok varázs jegyzőjét* muzeumunk számára szereznők meg, s ha azért 1000 pftot adnánk, ugy nemcsak a művészen lenne segítve; hanem a haza oltárára is diszes áldozatot tennénk, a mi szintugy hazafiui kötelesség; valamint az érdemteljes művésznak segédkezet nyújtani igen is szoros felelőráti feladat.

Tisztelt szerkesztő urnak azon nemes kegyelete, hogy Kliegl urnak nem csupán életleírását, hanem még annak érdemes személye rajzát is a közönségnek felmutatni hivatásának ismerte, engem annyira megpirított, hogy szinte sietek keblem sugallatának eleget tenni. Miért is ime 10 pftot ide mellékelek, azon magyarhoz illő valódi meggyőződésben: hogy e széles Magyarországon csak lesz még 99 magyar, kinek lelkülete a nemzet diszéért — nemcsak ugy buzog, mint az én öreg magamé; hanem tüzesebben s hathatósabban, — — mit is adjon a jó Isten!

Én hiszem, hogy majd néhány pártfogót még magam is szerezhetek; de igen üdvös lenne ha tiszt. szerkesztő urak lapjaikban e buzdítást még hathatósan folytatnák stb.

Nádasy István s. k.“

Mi a buzdításnak hathatósabb eszközét alig tudnók találni, mint nyilvánossá tételét eme lelkes soroknak, mellyek olly köztiszteletben álló hazafinak tollából eredtek, kibén rég olly férfiu tisztelünk, a ki minden hazafias és felelőráti vállalatnak, nemcsak szóval, hanem tettel is áldozatkész előmozdítója, s bizony hiszszük, hogy hazafias szívből magyar szívekhez intézett szavai nem fognak eredmény nélkül elhangzani.

— Ha azon adatok után, melyeket *Petőfi Sándor* születése helyét és idejét illetőleg, lapunk közlött, akadna még valaki, a ki még is hitetlenkednék: annak most a legdöntőbb bizonyítványal felelhetünk. Megszólalt végre az is, a ki az élő emberek sorában e tárgyban leghitelesebb tanu. S ez nem más, mint *Petőfi Sándornak* még mai napig is Kecskeméten friss egészségben élő *keresztanyja*, a ki őt saját kezével tartá a keresztvizre, özvegy *Kovácsy Ferenczné* szül. Dinka Anna asszony. A keresztanya állítása egészen megegyez azon adatokkal, melyeket a V. U. mult számában a költő fivére István tett közzé. Szintén megegyezők a többi adatok is, melyeket (a keresztanya tanuskodásával együtt) kecskeméti evang. lelkész Torkos István ur szívesességéből kaptunk. S mindezeknél fogva megállapított tény: *hogy Petőfi Sándor 1822 dec. 31-én éjjeli 12 órakor* (vagy, ha úgy tetszik, 1823 január 1-én) *Kis-Körösön született.* *) Megjövend az ideje, hogy költőnk halála napját, helyét s egyéb körülményeit is ki fogjuk deríthetni.

x* *Losonczi* urra figyelmeztet „az igazság és méltányosság érdekében“ *Pokorny Gusztáv* ur: hogy a régi penzék és arczképek üvegfoládékba nyomásán nem a hirlapilag emlegetett egri tanár, hanem *Pantocsek ur, Zahn* üveggyáros házibaratja az első (öt év előtti) felfedezője; ki találmányát annyira tökéletesíté, hogy küldeményei a *londoni* és *párisi* világtárlatokban nemcsak figyelmet gerjesztettek, hanem dicséző oklevelet is nyertek mind a két helyütt, a miről a meggyőződni kívánókat ez érintett műtárlatok albumaira utasítja P. ur.

Pantocsek orvostudor ur, az üvegnyomat feltalálója, pedig (ugyanaz, kíról a lapok már bővebben szólottak) arról értesíti a tanintézeteket, hogy a bronz vagy ezüsttel befuttatott egy-egy érem árát egyelőre 15, az aranyozottt 18 pkrá határozta, oly megjegyzéssel, hogy később nagyobb számú megrendeléseknél alább szállhat a most közlött ár, mely már is elég csekély. — Mivel pedig ez az ur is *Pantocsek*, az is, a kinek javára *Pokorny* ur reklamálja a feltalálói jogot, úgy hisszük szent a béke, s az egész felszólalást a *tanár* és *tudor* szók okozták, a melyek szépen megférnek egymás mellett ugyanazon férfiú ezimeit között.

x* *Pálfalváról* azt írják, hogy ott egy idő óta sűrűen *csavarognak veszett kutyák*, melyeket egy híján botokkal vasvillákkal agyonverték a helybeliek, de még sem menekültek egészen a szerencsétlenségtől, mert egyik a veszett állatok közül megmárt egy gyermeket, a kit tüstént *Fulekre* vittek, s ott az orvos kivágta a veszedelmes sebet. További veszélyek elhárítása végett olyan rendeletet adott ki a főbírói hivatal: hogy minden kutyát 14 napra el kell zárni, ezen házibörtön után pedig csak szájkosár óvhatja meg a hűség bodri képviselőit a gyepmester (a kit ott agár-czigánynak titulál a nép) kéréseivel felügyelő.

— *Oláh László* ur felszólíttatik, hogy vagy az általa hirdetett „*Vadászkalandok*“ című munkát, vagy az erre tőlünk 1855 júniusban fölvetett előfizetési pénzt küldje meg. Tövisen (Erdélyben) 1856 januárban. — *Mezey Pál. Kovács József*, mint előfizetők.

— *Lukács Pál* nevelő ur, ki a magyar gyermekirodalmat több jeles művel gazdagítá, az általa irt „*Kis Természet*“ című munka 6 példányát oly ezérből küldé be a V. U. szerkesztőségéhez, hogy azt a *bukaresti magyar iskola* számára begyűjtendő adományokkal együtt rendeltetés helyére küldjék. Köszönetet mondunk L. P. urnak e szives figyelmeért s ohajtjuk, hogy példája követőkre találjon. Hasonló adományok átvételére a V. U. szerkesztősége szívesen ajánkozik.

— Az ő Balaton jégtáblái mellett is vigalomra buzdult a magyar vér. Mult hó 25-én igen fényes tánczvigalom tartatott *B.-Füreden*, mely alkalommal lelkes áldomásokot ittak a jelenlévők a Füred emelésében is elismerést kivívott t. szerzetért s annak főt. administratoráért, nem különben nemzetünk azon nagyjaitért, kiknek a balatoni gőzöst s a füredi színházat köszönhetjük. Mondanunk sem kell, hogy a szép nemről sem felejtkeztek meg.

— Nógrádmegyéből *Szirákról* a felett sajnálkozik tudósítónk, hogy ő nem irhat sem vasárnapi iskoláról, sem községi könyvtárról, sem faiskoláról, hanem csak egy *községi krumplis kertről* emlékezhetik. Ennek az új vállalatnak ez a rövid története: tagosítás alkalmával a közbirtokosság egy darab földet faiskolának hasitatott ki a község javára. Azonban a kire e dolog bizva volt, az e célról megfeledkezvén, a tért beültette burgonyával, az ültetett facsemetékét pedig kiveszni engedé. Most már van kilátás, hogy ez többé nem fog történni s a szirákiak remélik, hogy közel tavasszal a faiskolának alapját komolyan meg fogják vetni. A községi könyvtár eszméjét pedig leginkább azért nem ismeri a sziráki nép, mivel sláv ajku s illy nyelven irt népkönyvek s folyóiratok nem kaphatók.

— Nógrádmegyéből *Gácsról* az is öröndetes tudósítást vettük, hogy a néptanítóknak anyagi helyzetének javítási szüksege ott is fölmerült. Nt. *Mata-vovszky* alesperes ur belátván, hogy lehetlenség a tanítók lelkét iskoláikhoz lekötve tartani, míg éhező gyermekeik a falat kenyér után sohajtoznak s szegény apjukat annak minden más uton keresésére unszolják, e tárgyra nézve összekötésbe tevő magát cs. k. szolgabíró *Boross Miksa* urral. E két férfiú buzgó és tekintélyes fellépése már eddig is szép eredményeket szült s nekik köszönhető többi között, hogy p. o. a buda-lehotai, rózsalehotai és kis-tugári tanítók most már nem csizmafoltozásra tanítják tanítványait, hanem a helységek lakosainak önként ajánlott segítségével becsületesen ellátva, valódi ismeretekre s egyéb szellemi jókra oktatják az elvadult ifju nemzedéket.

*) T. Torkos István ur meg fog engedni, hogy ez ügyet lapjainkban befejezettek tekintvén, az általa közlött kevésbé lényeges, ámbár érdekes, adatokat mellőzni vagyunk kénytelenek. Köszönettel fogadtuk ezeket is s elbűntük annak számára, a ki már régen gyűjti az adatokat költőnk kimerítő életírásához, mely bizonyosan kevés idő múlva világot fog látni.

— Nógrádmegyében *Füleken* is jótékony czélú tánczvigalom tartatott a helybeli elemi iskola javára. A magyaros szellemű mulatságról sok szépet ir tudósítónk, legszebb benne az, hogy a költészek fedezésén kívül 60 pft. jutott a nevezett jótékony czélunk. Mulatság és jótékonyosság — minő szépen megférnek egymás mellett! — Tudósítónk azt is megírja, ki volt a bál kírálójára, de mi azt a „szomszéd falubeli szép szőke menyecskét“ már csak azért sem említjük meg, mert még egyéb mondani valónk is van.

— *Beregmezei hírek.* Beregszász sem akart a többi városoktól hátramaradni s jótékony czélú tánczvigalmakat itt is rendeztek. Január 21-én volt az első vigalom a reál-iskola javára; az ujonnan diszitett teremben szép számú közönség jelent meg. A második vigalom febr. 18-án lesz a közönséges kórház javára, ekkorára várják a szabolcsi vendégeket is, kiket a nyiregyházi bál az elsőről visszatartott. — A *tagosítás* folyamatban van s a földesurak a falusi iskolák számára mindenütt gyümölcsöskerteket szakítanak ki, hogy a gyermekek jókor tanuljanak fákat ültetni, oltani s ápolni. Megérjük majd, hogy p. o. Beregszász és Namény között *Búcsu* helység előtt nem csak azt a néhány silány fát pillantjuk meg, melyet a mult őszön az országot két oldalára ültettek, hanem lesznek szép terebelyes fasoraink valamennyi országot mentiben, megannyi áldás a nyár rekkenő meleg napjaiban.

— *Somogy megye* községeiben is hiszik már, hogy csak a tanult és mivel ember számolhat becsülésre, jólétre és boldogságra. Ezt tanúsítja többi között a kaposi járás *Kercseliget* nevű faluja, hol az 1857-ik év egy kemény anyagból épült, szép és kényelmes új iskolai lakra virradt. Egy év elforgása alatt *Nagy István* községi bírónak csüggedetlen szorgalmával s a közbirtokos uraságok nagylelkű hozzájárultával, a plebánia lak átellenében épült a népiskola, melyhez hasonlókat az említett kerület egyéb falvaiban alig találhatni. Január 12-e volt a kedves nap, midőn cs. k. szolgabíró t. *Csorba Eduard* ur az Istenházában a szerencsésen bevégzett terhes munkáért hálát mondván a mindenhatónak, az új épületet szép vendégkoszoru jelenlétében megnyitá. Rövid de nyomatékos szavakkal erkölcsös és példás életre inté a néptanítót; szorgalomra s engedelmességre serkenté a növendékeket, kik között ez alkalommal jeles ajándékok osztattak szét. Mire a község bírójára szívből fakadó meleg szavakkal köszöntö meg a t. szolgabíró urnak szives fáradozását. Kívánjuk, hogy e szép ünnepély emléke sokáig maradjon meg a derék község lakosai közt, emelje a buzgalmat s tegye tartóssá a jó szellemet, mely hajlékot állított a művelődésnek. Isten tartsa meg ez új iskola jóltevőit s engedje megérni az apáknak, hogy gyermekeik s unokáik erkölcsiben s jóllétében lássák fáradozásaik méltó megjutalmazását!

— *Aranyos-Megyesről* (Erdélyből) a következő hálanylátkozatot veszszük: Az aranyos-megyesi helv. hitv. egyház iskolaháza melléképületeivel a mult év tavaszán szerencsétlenül elégvén, pusztá romokban hevert; — s ki tudja, hogy a csak parányi vagy semmi jövedelemmel bíró egyház mikor emlékedett volna ki romjaiból?! Azonban az isteni gondviselés egyházunknak is rendelt nagy lelkű pártfogókat. Ugyanis, a helybeli váruadalom birtokosai, névszerint m. báró ifjabb *Wesselényi Ferencz*, m. báró *Wesselényi Johanna*, gróf *Karacsai Sándorné*, m. gróf *Rhédei Klára*, báró *Radák Istvánné* és m. ifj. gróf *Teleki Sámuel* ő nagyságaik, dicső eldődeiknek, mint egyházunk régi buzgó kegyurainak élő jeles utódai, — velek született minden szép, jó és nemes ügy iránt lelkesülni, s áldozni kész buzgóságuknál fogva, egyházunk iskolaháza felépítésére minden az épülethez megkívántató faanyagot, s ezen kívül 400 pft. adományozni méltóztattak. — Ki ne hajolna meg e nagylelkű áldozatkészség előtt, ki ne telnék el határtalan tisztelettel az illy dicső jelesek iránt?! Irja fel Isten könyvébe e jeles tettet; — s a nagymélt. kegyurainak legyen szép jutalmok a hálás elismerés, s a nemes öntudat. Hálás elismerést, s tolmácsoló soraim berekesztése előtt, az egyház szives köszönetét nyilvánítom még t. *Zákány József* uradalmi felügyelő urnak, nem különben t. *Boros Pál* gondnok urnak egyházunk ügye iránti meleg és szives részvétökért, mint szinte minden helybeli helv. hitv. birtokos urnak kegyes jótékonyaságukért. Az aranyos-megyesi helv. hitv. egyház egész közönsége nevében: *Ferenczy Károly* m. k., lelkész.

— Erdélyben a marosvásárhelyi kerületben *Akosfalván* egy vendégfogadós öl-ebe annak egy kis fiát megmarván, az ártatlan gyermeknek a viziszony jelei törtek ki, minek következtében az meg is halt. Levelezőnk tudósítása szerint a mult év elején, midőn ez történt, az egész több személyből álló család a kerületi orvos B. G. urnak felügyelete s gyógyítása alatt volt. Szomorú inté példája az ölebek mindig szaporodó kedvelőinek!

Vidéki hírek.

Báránd, jan. 8. (Iskola ünnepély.) Községünk folyó hó 4-én nem mindennapi ünnepélynek vala színhelye: *Ő cs. kir. Apostoli Felsőlegfelsőbb* határozata által, helybeli r. kath. tanító és kántor *Gulyás Gábor* felszázadot meghaladt időszakon által tanusított ernyedetlen szorgalmáért a koronás ezüst érdemkereszttel legkegyelmesebben megjutalmazni, s azt cs. kir. helytartósági tanácsos, Észak-Biharmegye főnöke *Reviczky Menyhért* ur által a jutalmazottnak elküldeni, s ünnepélyesen feltüntetni méltóztatott. Január 4-én 11 órakor a község házában várt nagyszámú néző sereg szét nyílt sorai közt a feldiszitett terembe lépven, kezdetét vevő az ünnepélyes cselekvény. Egy lelkesen és fontos rövidséggel mondott beszédben lefestvén megénk főnöke *Felsőleg* urunknak vele született határtalan kegyelmét, s híu jobbagyair iránt érző nemes szívét, az ősz férfiú mellére tűzé az érdemkeresztet. A beszédre általános éljen hangzott, — a nézők számát szaporító, vidékről is meghívott s eljött-vendégek szájából. Ezután a kitüntetésben részesült férfiú ő cs. kir. *Felsőlegének* határtalan kegyelmét, legkegyelmesebb megemlékezését egy felolvasott rövid beszédben megköszöné. Melly után községi jegyző *Török Imre*

ur lépe elő, s egy velős rövid beszédben őszinte jobbagyi köszönetét nyilvánítja Felső-urunknak községünk iránt mutatott legkegyelmesebb megemlékezéséért. — Az egész ünnepélyes cselekvényt a r. kath. parochián főtiszt. Király Antal plebános és sárréti alesperes ur által adott barátságos és vig ebéd zárta be. — Adná az ég, hogy egyházi életünkben illy ünnepélyes cselekvények, illy emlékezetes jelenetek minél gyakrabban forduljanak elő, mert így lehetséges, hogy mind a fejedelemnek s hazának több-több s jobb polgárokat, támazokat, mind a népnevelésnek lelkesebb s szorgalmasabb terjesztőket nevelhetnek.

Vágmellékéről, jan. 19-én (Községi könyvtárak.) Különben is ritkán hallatszik vidékünkön valami hír, pedig itt az irodalomnak sok pártolója van, hadd legyen tehát az is, mellyet e lapokban közzé teszünk, örövendes. A lapokban elszórt eszmék nem esnek közzé a nép kebelében, különösen a V. U. tavali számaiban pöngetett „községi könyvtárak“ eszméje, mint idáig olvastam, de vidékünkön is tapasztaltam, már esemetévé nőtt, s gyümölcsöket is terem. Községi könyvtár alakult e vidéken Deákin, Diószeghen, Hidas-Kürtön, Taksonyban, Tallos, Felső-Szeliben, Farkasdot nem is említve, hol a derék ref. lelkész T. J. már régebben megalakította. Említettem községek 16 p. forintot ajánlottak meg előlegesen a V. U., „Vasár-és hétköznapi könyvtár“, Boldogházi esték, és Falusi Gazdára, s más könyvekre. Ha köznépünk megizelíti az olvasást, reményem több áldozattól sem fog vonakodni. Most előlegesen 63 p. forintot küldtünk Pestre, hogy azon lapok, és könyvek vásároltassanak számunkra. Ennek közzé tételét nem azért ohajtom, hogy felcsekedjem vidékünk buzgalomával, hanem hogy több községet is hasonló nemes tette buzdítsak. Ha soraim napvilágot látnak, másszor is szolgálók illyen örövendes hírrel.

Jolsva, jan. 20. Casinói egyletünk gyorsan előre haladt, könyvtárunk szaporodik. Ez utóbbit illetőleg, büszke lehet városunk műveltebb osztálya, hogy olly rövid idő alatt, alig fél év lefolytában, 400 ft. értékű magyar könyveket szerezhete, s könyvtára jövőjét illy szilárd alapra fektetheti. Ide nem számítom azon példányokat, mellyekkel egyesek könyvtárunk szaporításához járulni sziveskedének. Fogadják ezennel hála köszönetünket! — E hó 18-kán társalgási tánczvigalom tartatott, mellynek tiszta jövedelme e szent célra fog fordíttatni. A vendégek száma kielégítő vala; vidékiek is részt vettek táncz-ünnepélyünkben, csak azt nem lehet helyeselni, hogy több casinói tag, tán meg nem jelenhetvén, legalább a beléptijegy árát nem küldé meg. Illy szent céltól, egy fillért is megtagadni, bűn! — Izletesen volt elrendezve a tánczterem, falain díszlett, néhány újabb magyar jeles kép mint Dezső halála, magyar írók képesarnoka, Vörösmarty sat. Zenénk szép volt, tiszta jövedelmünk körülbelül 100 pengő forint. — Isten növelje, fölsohajték nem egyszer, a vigadó körében, városunk ezen szépen gyarapodó intézetét!

Egyveleg.

Rofferedete. Roff azelőtt Hevesben, most új felosztás szerint Külső-Szolnokmegyében a Tiszapartján esik, csinos magyar helység, sok uricsaláddal. Ennyit bevezetésül idegen olvasó kedvéért, mert az ottani t. cz. birtokos urak semmi földtani leírásra nem szorúlnak. E helység t. cz. M. F. oda való uraság szerint, utinaplóm jegyzeteivel bizonyítva — nevé az egyszerű okból kapta, mivel a XVIII-ik század elején Rákóczy e földarabot, mint sajátját Borbély Balásnak becsületes vitézségeért oda ajándékozván — a jutalmazott, vagy maga Rákóczy Ferencz még nevezetes disznócsordát tartott rajta, s ezek rőfögés között felturván a földet, Borbély Balás azt emlékül, igen meglévén a a termelési erővel elégedve, eleinte a sertések tiszteletére Roffnak, később Roffnak keresztelé. — Erre nyílt megjegyzésem, hogy Roff igen-igen régi név. Kéza S. a kunok kapitányai közül már említi Roff-ot az Erd nemzetségből I. K. II. F. e. h. 15. 16. lp. Egy oklevél Fejér Codexében már 1277. Roff létezését tanúsítja. V. K. II. R. 417. lp. Bonifaciussal 1403. jun. 9. költ levelében említi Rofut, „in ripa Ticia“ Tiszapartján lásd Koller Hist. Quinqu. eccles. T. III. p. 226, s a mi különös történetiróink közül némelyek szerint 1595 Borbély Györgyöt mint temesi bánt s Rudolf kir. emberét itt Roffnál verték meg, meglehet t. M. F. ur győződve, hogy Roff nem 1700 elein keletkezett — ennek ellent mond maga a reform. imaház melléki török romla-

dék is — s elnevezéséhez, hogy Roffnak kereszteljék, egyetlenegy sertés sem szükségeltetett, de azon hely ősi, magyar hely, hajdan mint most Tiszapartján állott és Erd nemzetségből származott Roff kunkapitány tiszteletére keletkezett . . . ennyit a hely birtokosai s a helynevek helyesebb magyarázata iránti kegyeletből.

Adomák.

— Gr. W. M.-nak hajdanában a szamosújvári tanácsnál pere volt a szokás szerint informálni rendre járta az érdemes senator urakat.

Mindenik a legjobb biztatásokkal bocsátá el a grófot, midőn azonban határozatra került az ügy, a gróf megveszté a pört.

A vesztő gróf elnyelé a keserű falatot s úgy tett mintha az egészet elfeledte volna.

Darab idő mulva a tanácsos urakat ebédre hívja s azok ünnepélyesen meg is jelennek.

Midőn a társaság egybegyült, a gróf minden ételt asztalra rakat, s ajtait bezáratván, ételt-italt mind összevegyit.

Kezd kinálkozni. — Tessék uraim! — A tanácsos urak ehesek voltak és ismerték kívül van bajuk.

Egyik közülök féltréfásan megjegyzi, hogy jobb lett volna az a sok jó étel külön-külön.

Ugy-e? monda a gróf, a ti ígéretetök is jó volt külön-külön. — Már most egyétek meg ti is így együtt, . . . mint én megettem a ti deliberatumotokat.

Abban az időben egy hatalmas olygarchától sok kitölt, meglehet az is, hogy a tisztelt magistratust illyen muszka modorban megebédeltette.

— A laki pappal hivei igen méltatlanul bántak, járandóságát pontosan nem teljesíték, e miatt őket gyakran feddé, ezek pedig azzal fizettek, hogy a szegény papot falujokból kiturták. Mielőtt a pap elhagyná őket, illetéknép vön tőlök bucsut „itt hagylak te Lak, hol se a rektor se a pap jól nem lak.“

Szerkesztői mondanivalók.

993. **Kálmáncsára.** Tudomásul vettük a jeles tudósítást. Reméljük, hogy a sötét képek helyett nem sokára fényesebbekkel fog ön kedveskedni. Vegyük észre a kevés jót s közöljük mások buzdítására.

994. **Egy alföldi technikusnak.** A kézirat a kiadóhivatalban átvehető.

995. **Paksra M. S.** A kérdést megfejtés végett elküldtük a czikk írójának. Visszatérünk reá.

996. **Mátyás Szabácsnak.**

997. **Messze utra kelt a dal, stb.**

998. **Csak kesergek, stb.**

999. **Az árulók jutalma, nem adhatók.**

1000. **Munkafinak.** Bajos azt megérteni vagy épen „furesaságot“ találni benne.

1001. **Tövisre M. P. és K. J.** Tagadhatlan, hogy illy esetek világos kárára vannak az egész irodalomnak, s minden becsületes kiadó hitelét csökkentik. A lapok szerkesztőségeit e miatt nem illetheti felelősség. Az irodalom terjesztése iránti kötelességünk, különösen ott, hol, mint a kérdéses esetben, az író a megjelenő munka egy részét már készen mutatja be — az új irodalmi művek megjelenésére figyelmeztetni a közönséget. A többi felelősség a munkák kiadót illeti, főképen akkor, midőn előfizetési felszólítások is bocsátattak szét. Mi a kérdéses munka kiadójával semmi összeköttetésben nem állunk s csupán annyit tudunk, hogy nincs Pesten.

1002. **Hetény-dunavízi-védangyalához.** Legtiszteltetre méltóbb érzelmek, s ha nem közöljük, csupán annak tulajdonítsa ön, hogy a vers külformája nem üti meg azon mértéket, melly irodalmunk mai állásában egy költeménytől méltán kívánható.

1003. **Ferenczy Károly urnak Ar. Megyesen.** A levelében említett 3 pftot nem találtuk. Bizonyosan nyomára fog ön jutni a tévedésnek.

1004. **Lengi Gy.** Újabb kísérleteket ajánlunk, ez még nem üti meg a mértéket. Az adomák többnyire régiiek.

1005. **A. B. O. N-várad.** Az ügyet közöltük szakértő férfakkal s általában megtettünk mindent, mi lehetőségünkben állott, de fájdalom, eredmény nélkül. Az egész felelősség az ügyökre hárulna, de ez eső alá esvén, a kereset alapja is elveszett. A felküldött okmányok iránt sziveskedjék ön rendelkezni. Lapunkban illy specialis eset vitatása nem közölhető.

1006. **X. Y. H.-M.-Vásárhely.** Kérünk kell önt, hogy a tárgy tovább feszegetésétől álljon el. Eltesszük az adatokat „szükség esetére.“ Lapunk megtette kötelességét, figyelmeztetvén a közönséget egy visszaélésre. A többi a hatóságok dolga, mellyek már kezökbe is vették az ügyet. Kérjük ön megígért további szives közléseit.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**

Miután a

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1857-dik első félévi folyamából csekélyszámu példányokkal rendelkezhetünk, ezennel

5 és 11 óra

uj rendkívüli előfizetést nyitunk. — **Előfizetési feltételek:**

5 óra (február—június) **2 ft. 30 kr.** — 11 óra (február—december) **5 ft. 30 kr.**

A pénzeslevelek bérmentesítve küldendők. — Pest, februárban 1857.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (egyetem-utca 4. sz.)